

EUROPSKI PREKOGRANIČNI PROJEKT AKRONIMA “ROĐENJE EUROPE” U FUNKCIJI RAZVOJA KULTURNOG TURIZMA VARAŽDINSKIH TOPLICA

U ovome članku autorica je opisala ulogu Zavičajnog muzeja Varaždinskih Toplica u Europskom prekograničnom projektu akronima “Rođenje Europe” u funkciji razvoja kulturnog turizma Varaždinskih Toplica.

Na početku skupa “Aquae Iasae i projekti Europske unije” (okrugli stol) želim upoznati prisutne s projektom “Europski prekogranični projekt akronima “Rođenje Europe” u funkciji razvoja kulturnog turizma Varaždinskih Toplica” koji traje već od 1. siječnja 2014. godine pa sve do rujna 2015. godine.¹ U projektu sudjeluje pet partnera s područja Republike Slovenije i Republike Hrvatske. Vodeći partner u projektu je Zavod za kulturu Slovenska Bistrica, drugi partner je Razvojna agencija Kozjansko i treći partner iz Republike Slovenije je Zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Sevnica. Iz Republike Hrvatske sudjeluju dva partnera i to Muzej Prigorja iz Sesveta i Zavičajni muzej Varaždinske Toplice.

Zajednički cilj ovog zanimljivog projekta je putem regionalne i prekogranične suradnje povezati lokalno poznata arheološka nalazišta na području Slovenije i Hrvatske od kojih su neka gotovo nepoznata. Arheološka nalazišta obuhvaćena ovim projektom u Sloveniji su: Ančnikovo gradišće nad Jurišnjo vaso kod Pohorja, Rifnik kod Šentjurja, Ajdovski gradec nad Vranji kod Sevnice, a iz Hrvatske,

¹ Tekst “Europski prekogranični projekt akronima “Rođenje Europe” u funkciji razvoja kulturnog turizma Varaždinskih Toplica” je predavanje održano na Okruglom stolu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu i Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice pod nazivom “Aquae Iasae i projekti Europske unije” održanom u Varaždinskim Toplicama 13. ožujka 2015. godine.

arheološko nalazište Kuzelin kod Donje Glavice i već poznati arheološki lokalitet Aquae Iasae u Varaždinskim Toplicama. Planiranim aktivnostima u projektu partneri će sve spomenute arheološke lokalitete, muzeje, zavode i Razvojne agencije umrežiti u jednu zasebnu, novu, kulturno-turističku cjelinu s ciljem što boljeg i kvalitetnije prezentiranog razvoja kulturnog turizma. Naime, želja svih partnera bila je, stvoriti jednu regiju temeljenu na arheološkoj baštini i razvoju kontinentalnog turizma kako bi se provedenim projektom kvantitativno i kvalitativno povećala kulturno-turistička ponuda kao i razvoj novih turističkih proizvoda koji će biti temeljeni na antičkoj osnovi, kulturno-povijesnom naslijeđu i eksperimentalnoj arheologiji. Zanimljivo je zapravo da ono što povezuje sve partnere u projektu je rimskodobna antička civilizacija, osim toga neka nalazišta su već u visokom stupnju istraženosti i prezentacije, dok na drugima istraživanja trebaju tek početi, pa se s nestrpljenjem očekuju prvi rezultati.

Projekt o kojem je riječ ima svoj *logo* koji je odabran na temelju prijedloga koji su predložili svi partneri projekta svojih područja. Konačno, pošto arheološka baština Muzeja Varaždinske Toplice ima reprezentativan arheološki eksponat koji se čuva u spomenutom Muzeju, a to je mramorni reljefni spomenik s prikazom Europe na biku, pa smo svi zajedno odlučili da upravo taj originalni spomenik bude logo ovog projekta. Za potrebe loga izrađeno je idejno rješenje u kojem je Europa na biku poslužio kao podloga likovnog prikaza za konačno rješenje loga i to na taj način što je izveden konturnom crtom. Polukružno iznad teče tekst "Birth of Europe", a dolje također polukružno ukomponiran je tekst na hrvatskom jeziku "Rođenje Europe". Za partnere u Republici Sloveniji osmišljeno je rješenje loga u englesko-slovenskoj verziji. 'Sastavni dio loga je plava boja šala božice Europe koja simbolizira zastavu Europske unije uz dodatak zlatno žutih zvjezdica.

Zbog ograničenog vremena predavanja na Okruglom stolu ukratko ću pobrojati aktivnosti koje su planirane i ostvarene u 2014. godini kao i one što planiramo i dalje tijekom kalendarske 2015. godine.

Dana 22. svibnja 2014. održana je novinska konferencija s ciljem predstavljanja planiranih aktivnosti u projektu vezanih za Muzej u Toplicama kao i predstavljanje cijelog projekta široj zajednici. Treba naglasiti da su sudionici novinske konferencije i brojni prisutni gosti pokazali izuzetno veliki interes za događanja vezana kako za projekt u Republici Hrvatskoj tako i za sadržaje koji će se ostvariti u Republici Sloveniji.

Dana 7. i 14. lipnja održane su na arheološkom lokalitetu u Varaždinskim Toplicama vrlo uspješne rimske keramičke radionice kojima je cilj bio upoznati djecu ali i ostale sudionike s antičkom baštinom topličkog lokaliteta. Provedena je opsežna edukacija kao i popularizacija rimske baštine na temelju pronađenih

arheoloških nalaza u vidu keramičkih proizvoda (uporabni predmeti od gline), rimske igračke (špekula, kocka, zvrk, lutka i sl.). U edukaciji na terenu djeca su upoznala rad rimskog keramičara Maria Fluksija koji je na lončarskom kolu pokazao umijeće keramičarskog obrta pa su tako svi prisutni mogli pratiti izradu i nastanak posuđa od gline, različitost tehnika ukrašavanja, izradu uljanica uz pomoć kalupa i sl. Velik interes pokazala su djeca za rad na lončarskom kolu pa su i sama pokušala izraditi svoj predmet. Poseban doživljaj bio je paljenje vatre u rimskoj peći i cjelokupni postupak paljenja keramike u Ignaciji (Ignatia). Nakon sušenja proizvodi su pečeni u replici rimske keramičke peći, koju ćete danas u drugom dijelu skupa moći i pogledati, a izgrađena je u sklopu arheološkog lokaliteta. Na kraju uspješnog i zanimljivog dana svi sudionici djeca, učitelji, volonteri, građani i organizatori uživali su u hrani i pićima (rimska limunada) koje su revitalizirali za potrebe ovog projekta kuhari hotela "Minerva" u suradnji sa Zavičajnim muzejom Varaždinske Toplice pa je i rimska kulinarika stavljena u funkciju gastro-turizma. Bio je to poseban doživljaj za sve nas, uživati u originalnom ambijentu arheološkog parka Aquae Iasae i u ugodnom druženju te veseloj atmosferi prisjećati se brojnih kreativnih aktivnosti odrađenih tijekom dana.

Druga radionica tzv. Edukativna radionica za djecu u okviru topličkog projekta održana je 13. prosinca 2014. Cilj ove radionice je približiti povijest topličkog kraja i prezentirati najmlađoj populaciji (djeci) antičku kulturnu baštinu, s naglaskom na važnost njenog očuvanja za sadašnje i buduće generacije. Ova radionica je interpretacijom duha antičkog vremena kroz arheološke nalaze lokaliteta Aquae Iasae postala novi kulturno-turistički proizvod Varaždinskih Toplica. Dobrom animacijom mladih s cjelokupnog područja.

Grada Varaždinskih Toplica probuđen je interes za novim metodama i popularizacijom kulturne baštine kroz izričaj u raznim likovnim tehnikama (crtačkim i slikarskim) pa je i na taj način omogućen uvid u antički svijet, život, običaje i stvaralaštvo rimske civilizacije. Za potrebe ove radionice pripremljeni su dobro osmišljeni radni listići koje su djeca popunjavala tijekom odvijanja radionice, što su djeca prihvatila s velikim interesom i vrlo temeljito popunjavala postavljene zadatke. Na radionici su prezentirane novo izrađene replike dječje rimske odjeće (tunika i toga), obuće (sandale), te rimske vojne opreme (mač, štit, koplje i remen) koje su prilagođene dječjem uzrastu. S posebnim zanimanjem svi sudionici ove radionice pratili su izlaganje voditelja o pravilima igara malih Rimljana pa su i na taj način dobili priliku vratiti se u prošlost i oživjeti brojne rimske igre (tropa, omilla, ludus castellorum, potezanje užeta) i dr. Na kraju je pobjednicima dodijeljen lovor vijenčić za postignute rezultate u natjecanju. Radionica je završila prezentacijom rimske hrane i delicija spremljenih po originalnoj rimskoj recepturi, a prezentaciju

su vodili kuhari i osoblje hotela "Minerva" iz Varaždinskih Toplica koji su objasnili prisutnima o kojim se specijalitetima radi. Interes i sudjelovanje velikog broja djece, učitelja, roditelja i volontera za ovu radionicu bio je iznad svih očekivanja, što je dobar orijentir Zavičajnom muzeju Varaždinske Toplice i potvrda kvalitete dugogodišnjeg rada na edukaciji djece i odraslih u području eksperimentalne arheologije u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske.

Tijekom odvijanja projekta pokrenuta je zajednička internetska stranica koja ima osnovni cilj, a to je predstaviti sve partnere u projektu, njihove aktivnosti i osmisliti prezentaciju svih navedenih projekata u okviru zajedničkog projekta "Rođenje Europe".

U mjesecu svibnju 2015. godine priprema se okrugli stol sa svim partnerima, a naziv teme ovog okupljanja je "Arheološka i kulturna baština kao temelj za razvoj kulturnog turizma Republike Hrvatske i Republike Slovenije". Cilj skupa je upoznati javnost s iskustvima provedbe ovog europskog projekta, prezentacije ideja, načina prezentacije i popularizacije arheološke baštine s ciljem razvoja kulturnog turizma obiju država, dakle Republike Hrvatske i Republike Slovenije.

U mjesecu lipnju 2015. planirana je prezentacija replika rimskog oružja, odjeće i obuće. Naime tijekom 2014. godine ostvarena je izrada gore spomenutih predmeta koje ćemo prezentirati u sklopu tradicionalne "gradske manifestacije" Aquafest u Varaždinskim Toplicama" tijekom mjeseca lipnja. Revitalizacija antičke vojne opreme vezana je uz rimsku legiju Geminu XIII, svakodnevni način života Rimljana, običaje, prehranu vojnika (legionara), liječenje i sl.

Godina 2015. završava zaključno novinskom konferencijom u Varaždinskim Toplicama kad ćemo sumirati sve provedene aktivnosti i promovirati još jednom cjelokupni projekt sa svim postignutim rezultatima, iskustvima i zaključcima, do kojih se došlo tijekom provedbe projekta.

U prilogu ovom izlaganju na slajdovima se mogu vidjeti dijelovi i segmenti provedenih projektnih aktivnosti pa treba naglasiti da su vrlo uspješno do sada u svim aktivnostima sudjelovala djeca predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta, a velik interes pokazala su i djeca s posebnim potrebama u razvoju, koju smo aktivno uključili u skladu s njihovim mogućnostima u sve sadržaje projekta.

U zaključku treba naglasiti da smo uspješno ostvarili sve planirane aktivnosti iz projekta akronima "Rođenje Europe" i svoje znanje prenijeli na mlađe generacije, a dobrom organizacijom u kreativne radionice uključene su sve dobne skupine od najmlađih pa čak i umirovljenika. Prema tome, problem nije bila dobna granica, već druženje, učenje, kreativno stvaralaštvo, prijenos i usvajanje novih znanja.

Nadamo se, i čvrsto smo uvjereni da je to najbolji put i vid edukacije i popularizacije kulturno-povijesne baštine s donošenjem novih rezultata u dosta složenim uvjetima rada.

LITERATURA

1. Marco FITTA: Spiele und Spielzeug in der Antike-Unterhaltung und Vergnügen im Altertum, Stuttgart, 1998.
2. Adrian GOLDSWORTHY: The complete Roman army, London, 2003.
3. Goranka LIPOVAC-VRKLJAN, Irena RADIĆ-ROSSI: Rimske keramičarske i staklarske radionice, Proizvodnja i trgovina na jadranskom prostoru, Zbornik I međunarodnog arheološkog kolokvija, Crikvenica, 2008.
4. Biserka VLAHOVIĆ: Muzejsko-pedagoški pristup prezentacije projekta "Rimske igre"- Pet godina uspješne suradnje Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice i IV. Osnovne škole Varaždin, Zbornik radova Zavoda za znanstveni rad Varaždin, sv. 23., Zagreb-Varaždin, 2012.
5. Spomenka VLAHOVIĆ: Osnovni tipovi javnih rimskih terma i terme iz Varaždinskih Toplica, Zbornik radova znanstveno-stručnih skupova Ogranka Matice hrvatske 2004.-2006., Varaždinske Toplice, 2007.
6. Spomenka VLAHOVIĆ: Rimske igre na arheološkom lokalitetu Aquae Iasae, Varaždinske Toplice, Informatica Museologica, vol. 37., br. 1 - 4., Zagreb, 2008.
7. Spomenka VLAHOVIĆ: Izgradnja replike rimske peći u Varaždinskim Toplicama, Časopis za književnost umjetnost kulturu KAJ br. 4-5, Zagreb, 2009.
8. Spomenka VLAHOVIĆ: Rimska igra Tropa iz Varaždinskih Toplica, Hrvatski arheološki godišnjak, sv. 28., Zagreb, 2010.
9. Spomenka VLAHOVIĆ: Povijest antičke masaže i prikaz Projekta revitalizacije i rekonstrukcije iste za potrebe antičkog scenskog prikaza: "Iz života rimskih terma" naselja Aquae Iasae u Varaždinskim Toplicama, Historia Varasdiensis Časopis za varaždinsku povjesnicu, vol. 2., no. 1., 2011.
10. Spomenka VLAHOVIĆ: Medicinsko-balneološki postupak liječenja u rimskim termama naselja Aquae Iasae-Varaždinske Toplice, Zbornik radova III. Balneološkog skupa "Dr. Ivan Šreter", Lipik, 2013.
11. Spomenka VLAHOVIĆ: The construction of an experimental roman pottery kiln for replica roman ceramics on the Aquae Iasae archaeological site in Varaždinske Toplice (Croatia), Traditional pottery making from the ethnoarchaeological point of view-Scientific Research and Safeguarding of Intangible Heritage, National Museum Belgrade, 2014.
12. Marga WEBER: Antike Badekultur, München, 1996.
13. Vojtech ZAMAROVSKY: Bogovi i junaci antičkih mitova, Leksikon grčke i rimske mitologije, Zagreb, 2004.
14. Zavičajni muzej Varaždinske Toplice projektna dokumentacija "Rimske igre III." Varaždin-Varaždinske Toplice, 2009.
15. Zavičajni muzej Varaždinske Toplice muzejska dokumentacija i arhiva projekta akronima "Rođenje Europe", 2014. - 2015.
16. Zavičajni muzej Varaždinske Toplice, foto-dokumentacija Muzeja.
17. Zavičajni muzej Varaždinske Toplice promidžbeni materijal projekta akronima "Rođenje Europe": "Rimske keramičke radionice" / "Edukativna radionica".
18. Zajednička internetska stranica projekta akronima "Rođenje Europe" : <http://rodenje-europe.com.hr>; <http://rojstvo-europe.si>

PRILOZI

Slika 1. Službeni logo projekta akronima "Rođenje Rupe"
(dizajn Xm Studio Varaždinske Toplice)

Slika 2. Rimski keramička radionica na arheološkom lokalitetu Aquae Iasae 2014.
(foto: Spomenka Vlahović)

Slika 3. Pogled u unutrašnjost replike rimske peći za keramiku s proizvodima, 2014. g. (foto: Spomenka Vlahović)

Slika 4. Replike rimskih uljanica nakon procesa pečenja u rimskoj peći na arheološkom lokalitetu Aquae Iasae, 2014. (foto: Spomenka Vlahović)

Slika 5. Izbor likovnih radova nastalih u Edukativnoj radionici u Varaždinskim Toplicama, 2014. (foto: Spomenka Vlahović)

Slika 6. Scenski prikaz borbe između rimskih vojnika legije Gemine XIII i skupine barbara u sklopu turističke manifestacije "Aquafest 2014." Arheološki lokalitet Aquae Iasae-Varaždinske Toplice (foto: Kristijan Remenar)

SAŽETAK

EUROPSKI PREKOGRANIČNI PROJEKT AKRONIMA "ROĐENJE EUROPE" U FUNKCIJI RAZVOJA KULTURNOG TURIZMA VARAŽDINSKIH TOPLICA

Rad donosi pregled djelovanja Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice u Europskom prekograničnom projektu akronima "Rođenje Europe" u funkciji razvoja kulturnog turizma Varaždinskih Toplica s održanog okruglog stola 13. ožujka u Varaždinskim Toplicama pod nazivom "Aquae Iasae i projekti Europske unije" u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti – Zavod za znanstveni rad Varaždin i Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice.

Ključne riječi: razvoj kulturnog i kontinentalnog turizma, razvoj novih turističkih proizvoda, kulturno-povijesno naslijeđe Varaždinskih Toplica, eksperimentalna arheologija, rimskodobna antička civilizacija, rimska kulinarika u funkciji gastro-turizma, keramičke i edukativne radionice, edukacija i popularizacija baštine.

SUMMARY

EUROPEAN CROSS-BORDER PROJECT ACRONYMS "THE BIRTH OF EUROPE" IN THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM VARAŽDINSKE TOPLICE

This paper gives an overview of activities of the Regional Museum Varaždinske Toplice in European cross-border project acronyms "The Birth of Europe" in the development of cultural tourism Varaždinske Toplice held a round table on March 13 in Varaždinske Toplice called "Aquae Iasae and projects of the European Union" organized by the Croatian Academy of sciences and arts - Institute for scientific research work in Varaždin and Regional Museum Varaždinske Toplice.

Key Words: development of cultural and continental tourism, development of new tourism products, cultural and historical heritage Varaždinske Toplice, experimental archeology, ancient civilizations of Roman, Roman cuisine in the function of the gastro-tourism, ceramic and educational workshops, education and popularization of heritage.